



IN HET VMBO

HET BELANG VAN INSTRUCTIE OP MAAT

Mariska Okkinga

UNIVERSITEIT TWENTE.

KOHNSTAMM
INSTITUUT voor onderzoek van opvoeding en onderwijs
Mokkinstamm



BELEX

- ▶ **BELEX** = **BE**grijpend **L**ezen **EX**periment
- ▶ *Implementatiestudie* naar het gebruik van Nieuwsbegrip in de onderbouw van vmbo bb/kb
- ▶ Gesubsidieerd vanuit '**Onderwijsbewijs**', OC&W



Mariska Okkinga

HR/UT

Amos van
Gelderen

HR



Peter Slegers

BMC/UT

Erik van
Schooten

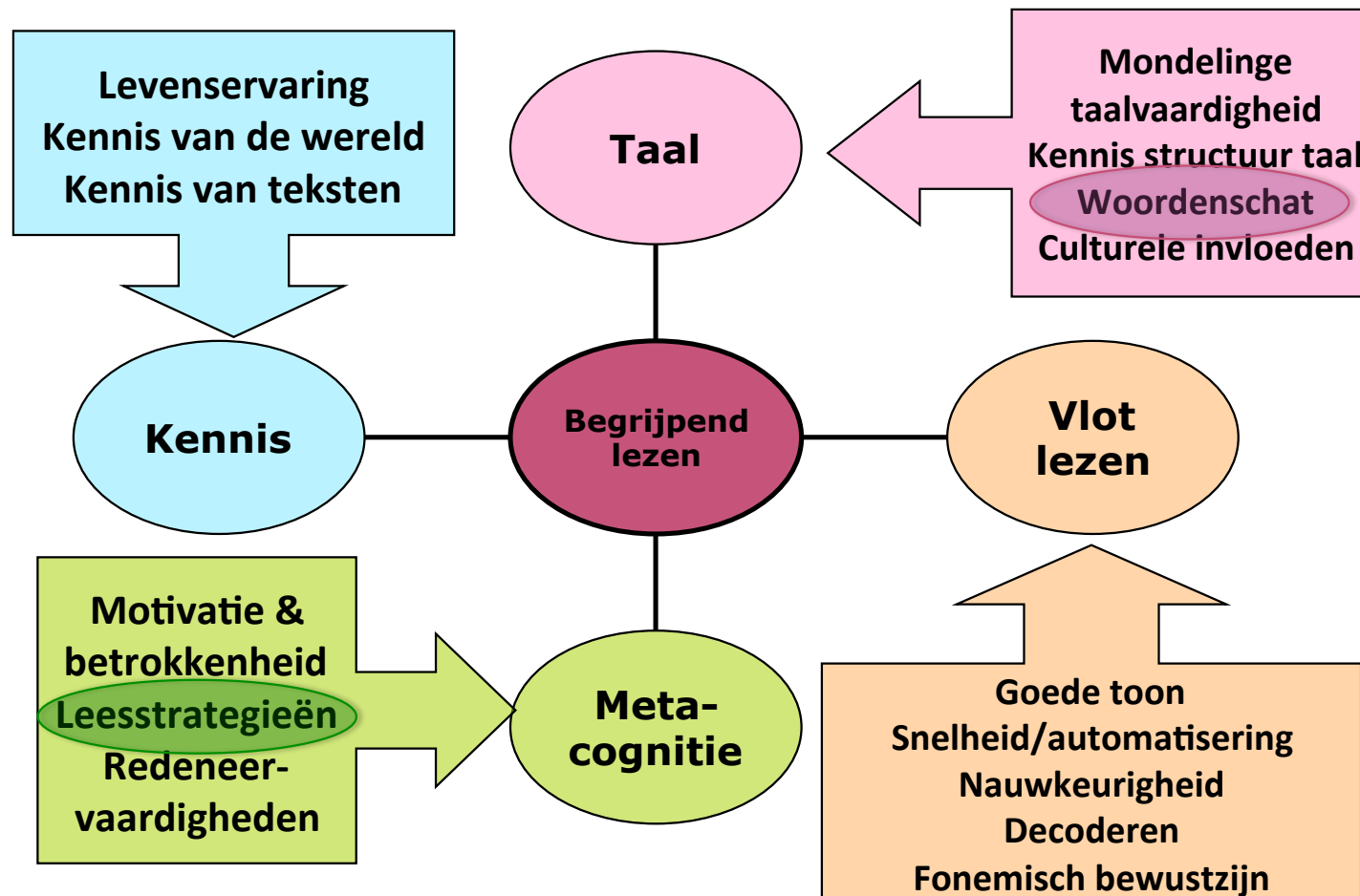
Kohnstamm



Roel van
Steensel

EUR/Kohnstamm

ONDERLIGGENDE FACTOREN BIJ BEGRIJPEND LEZEN



WAAROM ONDERZOEK IN HET VMBO?

- ▶ Veel leerlingen in het vmbo hebben moeite met het begrijpen van teksten
- ▶ Veel van deze leerlingen hebben ook moeite met *strategisch lezen* (e.g. Baker & Beall, 2010; Baker, 2005; Pressley, 2003)
- ▶ '**Reciprocal teaching**' is een effectieve manier in het trainen van leesstrategieën, die het begrijpend lezen bevorderen (Palincsar & Brown, 1984)



NIEUWSBEGRIIP – METHODE BEGRIJPEND LEZEN

► *Wat wordt er geleerd?*

Aanleren van leesstrategieën:

voorspellen, samenvatten, vragen stellen, ophelderen van onduidelijkheden, verwijs/signaalwoorden

► *Hoe wordt het geleerd?*

1. Directe instructie: belang, functie, aard van de strategie
2. Modeling/hardop denken door docent → overdracht naar leerling
3. Rolwisselend leren in groepjes

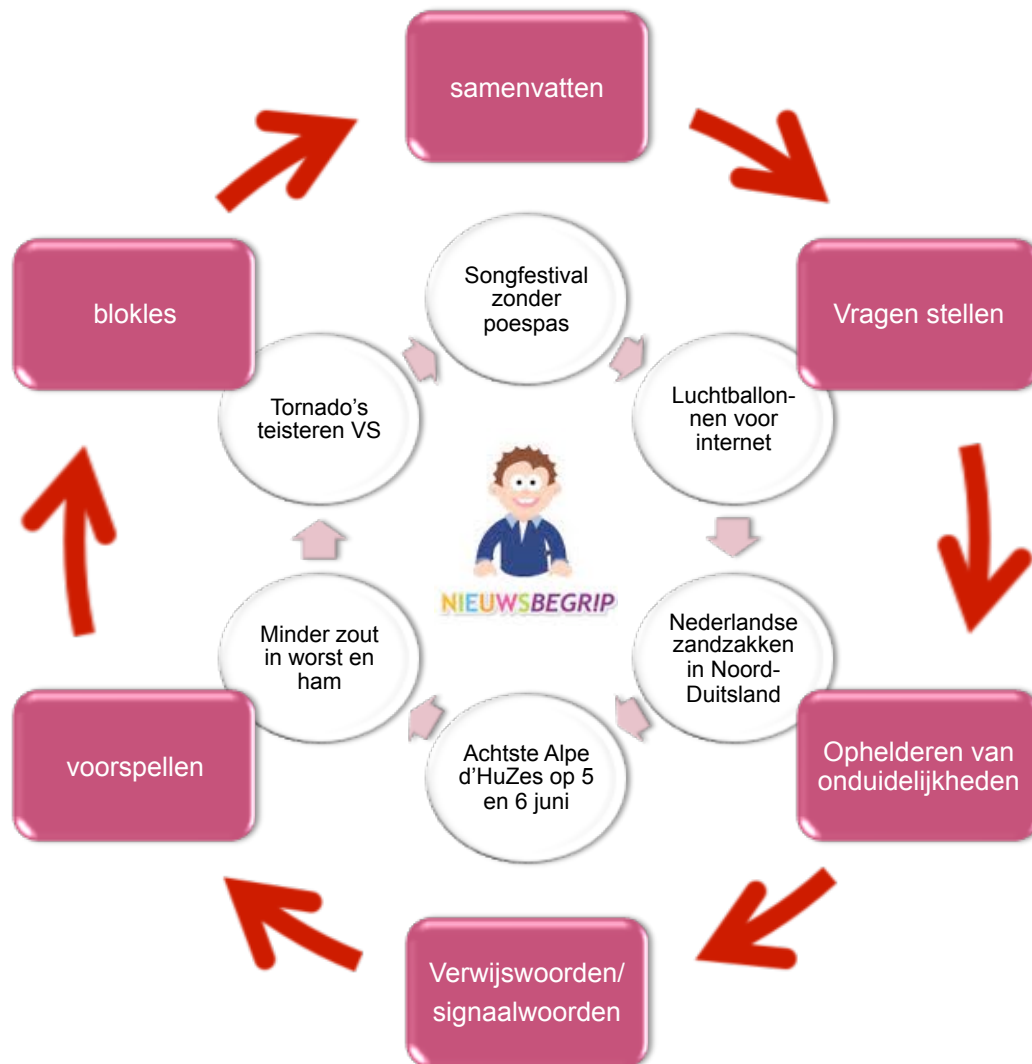


GEBASEERD OP RECIPROCAL TEACHING (PALINCSAR & BROWN, 1984)

LEESSTRATEGIEËN

- ▶ **Voorspellen:** Waar zou de tekst over gaan? Wat weet ik daar al over?
- ▶ **Verbanden leggen:** Waarnaar verwijst dit? Wat heeft dit stukje te maken met wat ik hiervoor las?
- ▶ **Vragen stellen:** Wat bedoelen ze hier precies?
- ▶ **Onduidelijkheden ophelderen:** Ik snap dit woord niet, ik lees even een stukje terug/vooruit om de betekenis te achterhalen
- ▶ **Samenvatten:** Wat heb ik gelezen? Wat was het belangrijkste?

CYCLUS VAN NIEUWSBEGRIP



Kenmerken:

- ▶ 1 lesuur per week
- ▶ 6-weekse cyclus
- ▶ Teksten gebaseerd op nieuwsitems van week ervoor

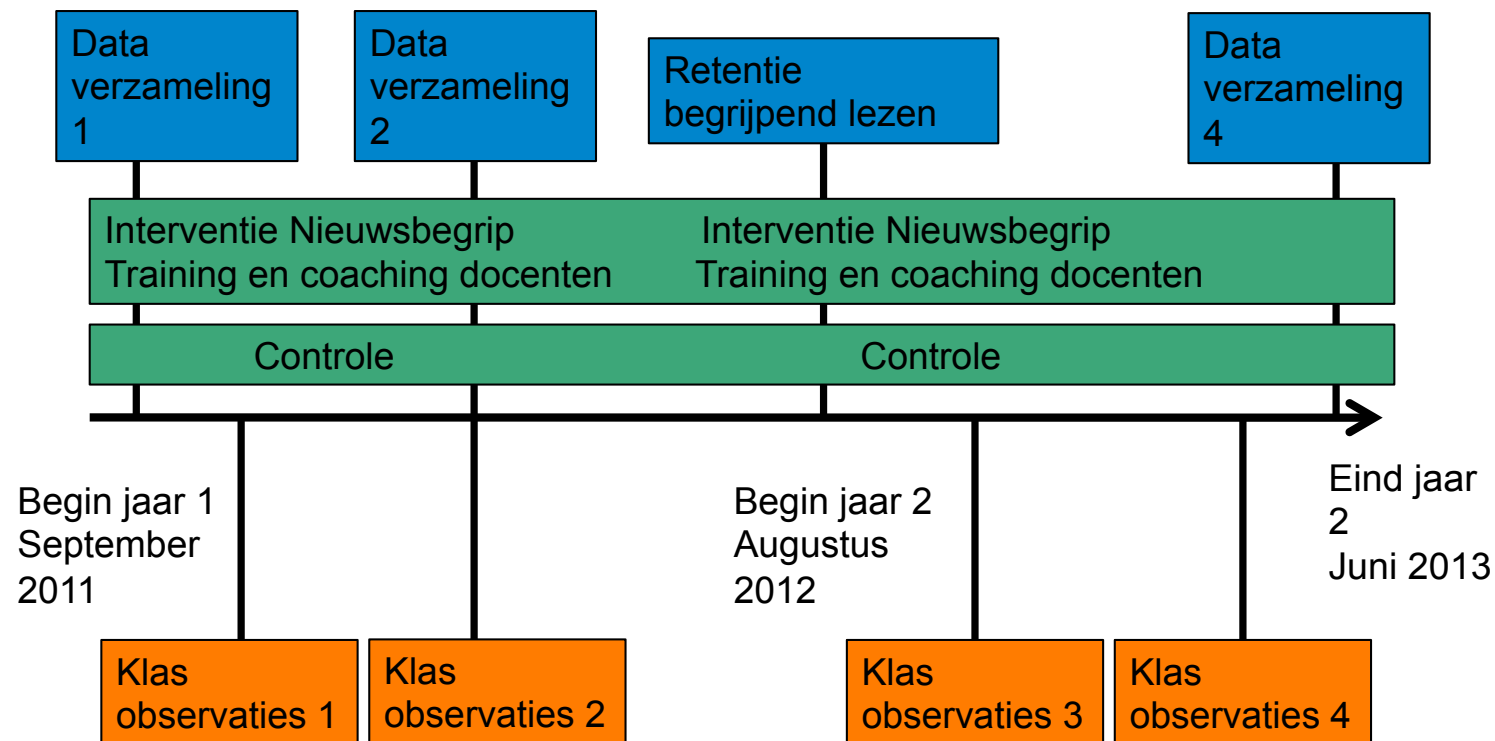
ONDERZOEKSVRAGEN

- ▶ Is Nieuwsbegrip *effectief* in het bevorderen van begrijpend lezen in het vmbo?
- ▶ Wat is de relatie tussen *implementatiekwaliteit* en Nieuwsbegrip en het effect op begrijpend lezen?
- ▶ Wat is de relatie tussen *woordenschat* en Nieuwsbegrip en het effect op begrijpend lezen?

METHODE

- ▶ 10 vmbo scholen, elk met twee eerste klassen (vmbo basis/kader), **random toewijzing** per school aan Nieuwsbegrip en controlegroep
- ▶ Bij start project: **369** leerlingen, 1e klas
- ▶ Docenten Nieuwsbegrip werden **getraind en gecoacht** door lerarenopleiders van Hogeschool Rotterdam
- ▶ Voor het onderzoek: 2x per jaar **lesobservaties** om implementatiekwaliteit te bepalen
- ▶ **Meetinstrumenten:** begrijpend lezen, woordenschat, IQ, metacognitieve kennis, (*geslacht, leeftijd, leesmotivatie, taalachtergrond*)

VERLOOP VAN ONDERZOEK



RESULTATEN JAAR 1

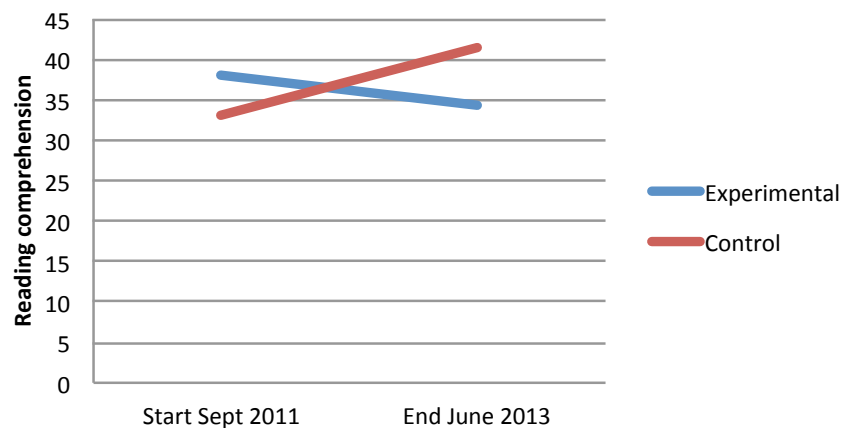
- ▶ *Geen* op zichzelf staand effect van Nieuwsbegrip
- ▶ Alleen in de Nieuwsbegripklassen is er sprake van een *effect van strategie-instructie*: Hoe beter/uitgebreider de strategie-instructie, hoe hoger leerlingen scoren op begrijpend lezen
- ▶ Geen effect voor modeling of groepswork
- ▶ NB. Grote verschillen tussen de docenten geobserveerd

RESULTATEN JAAR 2: IMPLEMENTATIEKWALITEIT

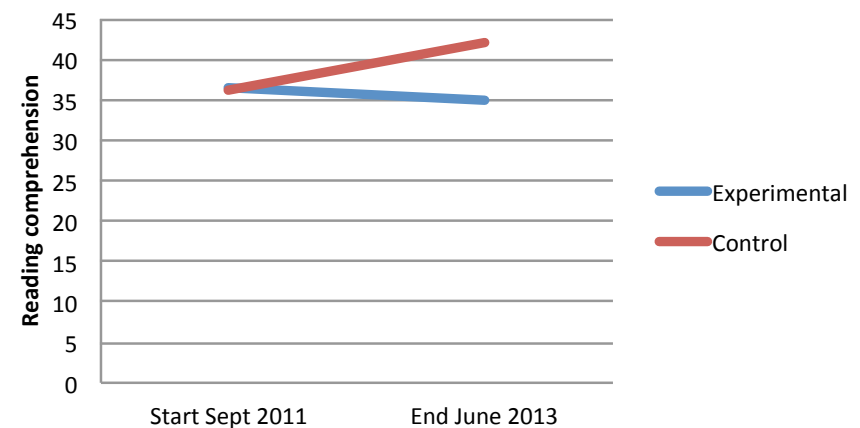
- ▶ *Geen* op zichzelf staand effect van Nieuwsbegrip
- ▶ Alleen in de Nieuwsbegripklassen is er sprake van een *effect van modeling*: Als docenten optimaal modelen, is er geen verschil in groei in begrijpend lezen in vergelijking met de controlegroep. Als docenten niet optimaal modelen, is de groei in begrijpend lezen lager voor de Nieuwsbegripleerlingen.
- ▶ Geen effect voor strategie-instructie of groepswork
- ▶ NB. Grote verschillen tussen de docenten geobserveerd

RESULTATEN JAAR 2: EFFECT VAN MODELLEN

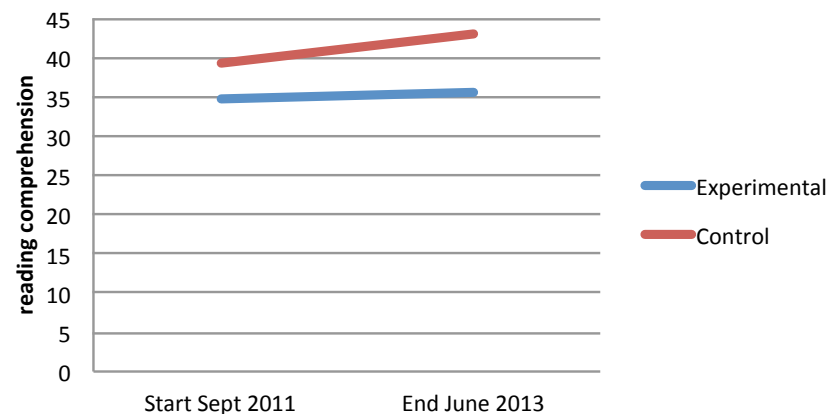
Ondergemiddeld modellen



Gemiddeld modellen



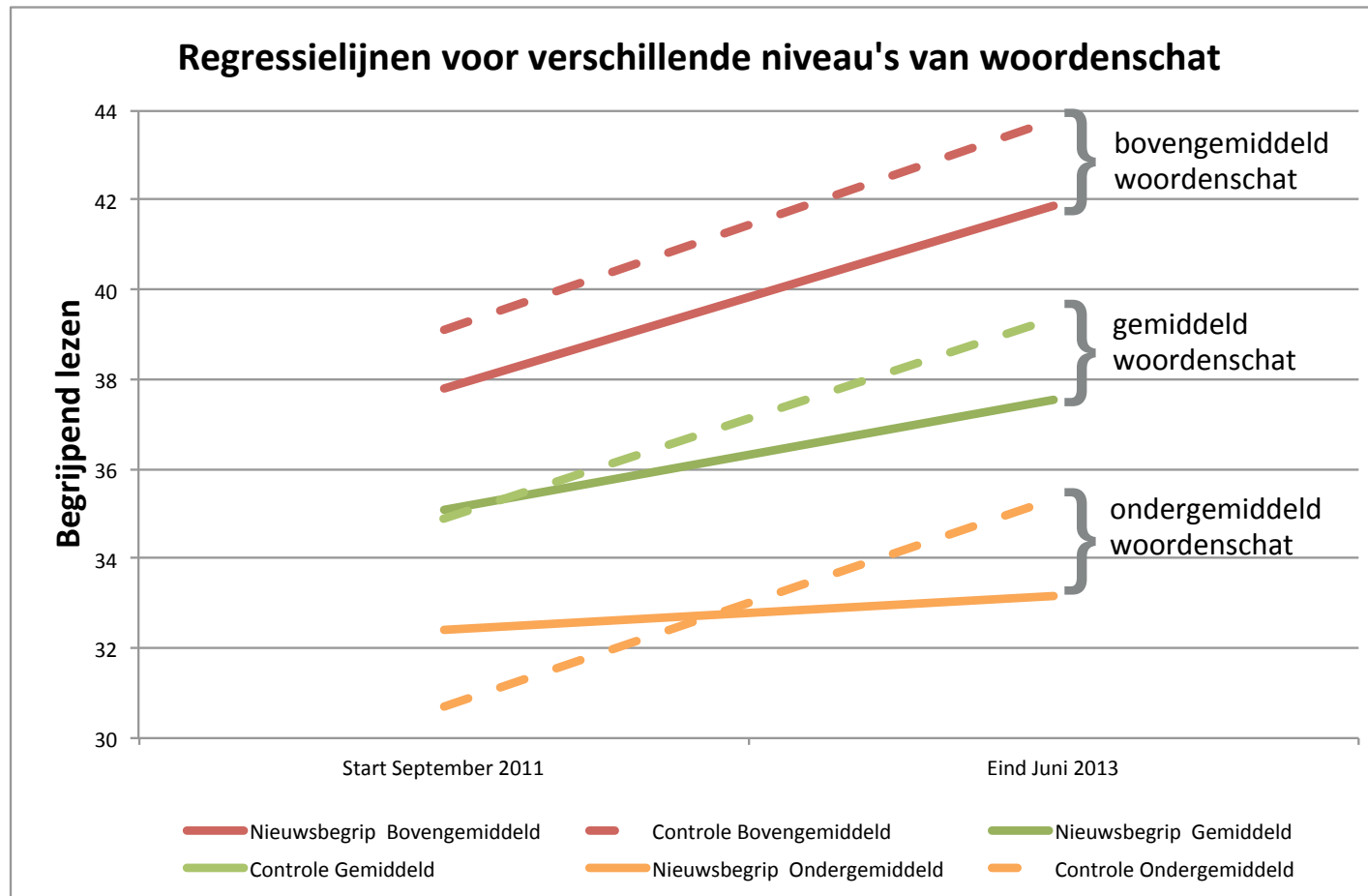
Bovengemiddeld modellen



RESULTATEN JAAR 2: WOORDENSCHAT

- ▶ **Individuele verschillen** op woordenschat niveau:
- ▶ Afhankelijk van de grootte van de woordenschat, heeft Nieuwsbegrip een **ander effect op de groei** in begrijpend lezen
- ▶ Leerlingen met een **lage woordenschat** profiteren niet van Nieuwsbegrip; de controleleerlingen scoren na 2 jaar hoger op begrijpend lezen
- ▶ Voor leerlingen met een **hoge woordenschat** was er geen verschil in groei in begrijpend lezen

RESULTATEN JAAR 2: EFFECT VAN WOORDENSCHAT



DISCUSSIE – IMPLEMENTATIE

- ▶ **Strategie-instructie** (op de Nieuwsbegrip manier) heeft een **positief effect** op begrijpend lezen in het eerste jaar
- ▶ **Modeling** heeft een differentieel effect op begrijpend lezen na twee jaar:
- ▶ In de **controleklassen** maakt het (bijna) niet uit in hoeverre docenten modellen, alle controle leerlingen gaan evenveel vooruit in begrijpend lezen.
- ▶ In de **Nieuwsbegripklassen** maakt het wel uit in hoeverre docenten modellen: de groei in begrijpend lezen is meer als docenten bovengemiddeld modellen.

DISCUSSIE – IMPLEMENTATIE

- ▶ Modellen wordt lastig gevonden door docenten
- ▶ Desalniettemin: sommige docenten maakten wel verschil door hun mate van modellen, ook al was dit nog niet optimaal.
- ▶ Geen enkel effect van **groepswork** gevonden, terwijl dit belangrijke component is van reciprocal teaching
- ▶ Groepswork te moeilijk te realiseren in een klas? **Minder zicht** op lees/leerproces van de leerlingen, terwijl vmbo leerlingen juist meer support nodig hebben op zowel leesproces als groepsproces

DISCUSSIE – WOORDENSCHAT

- ▶ Woordenschat **modereert** het effect van Nieuwsbegrip: het effect is niet hetzelfde voor alle leerlingen
- ▶ Leerlingen met een lage woordenschat profiteren niet van Nieuwsbegrip, alleen leerlingen met een hoge woordenschat kunnen baat hebben bij Nieuwsbegrip
- ▶ Bepaalde mate van woordenschat een **voorwaarde** voor meerwaarde van Nieuwsbegrip?
- ▶ **Cognitieve overbelasting**? Combinatie van bewust strategieën toepassen en bewust bezig met onbekende woorden.
- ▶ **Instructietaal** te moeilijk voor leerlingen met lagere woordenschat?

ALGEMENE CONCLUSIE

- ▶ Grote verschillen tussen docenten, maar ook tussen leerlingen
- ▶ Belang van zowel **training op maat** voor docenten als **instructie op maat** voor leerlingen, ook in de klas
- ▶ Vervolgproject: Studerend Lezen in het HBO en vmbo
didactiek in samenwerking met lerarenopleiding HR,
in de zaakvakken, ict-leeromgeving

DANK VOOR DE AANDACHT

► m.okkinga@hr.nl

